

nus errorem in numero suspicatur; & Polycarpus ex eodem Zephyrio quinquaginta tantum numerat. Verum hæc lis satis facile dirimi poterit, si dicamus, sub nomine Apostolorum revera proditos fuisse quinque & octoginta canones; sed veris Apostolorum, aut apostolicorum virorum traditionibus ac regulis quædam ab hæreticis fuisse admixta, ita ut corrupti ac interpolati prodierint; quod & Epiphanius observavit: unde nihil mirum si non omnes ubique recepti fuerint, præsertim cum in Oriente compositi non pauca contineant ex moribus orientalium ecclesiarum ab occidentalium usu aliena.

42. Auctoritatem eorum confirmare videtur, uti jam dictum est, Tertullianus, *lib. adversus Praxeam*, dum canones Apostolorum scribit esse nobis per manus traditos: S. Athanasius, in *synopsi* (si quidem ea verè Athanasii) ubi eos numerat inter Hagiographa; Synodus sexta in Trullo, *can. 2.* jubens eos posthac firmos, & stables permanere; atque omnium maximè S. Joannes Damascenus, *lib. 4. de orthodoxo, cap. 14.* qui eos inter scripturas sacras videtur recensere. Accedit quod à Dionysio Exiguo inserti sunt initio codicis canonum ecclesie romanæ, atque ab Isidoro corpori canonum præfixi, cujus in præfatione relata *can. 4. distincti.* eos ceteris Conciliis se præponere ait: *Propter eorum auctoritatem; & quod SS. Patres eorum sententias synodali auctoritate roboraverunt, atque inter canonicas constitutiones posuerunt;* quæ verba sine dubio ad dictum canonem 2. Synodi Quini-Sexte referenda sunt, cum illius quoque verba initio ejus *canon. 4. dist. 16.* habeantur; ideoque tribui non possunt Isidoro Hispanensi anre aliam synodum defuncto. Sunt tamen aliter Isidori, qui ejus corpus canonum amplificavit qua de re infra. Contra Gelasius Papa, *canon. 3. dist. 15.* & yetus Isidori, *canon. 15. dist. 16.* eos apocryphis adscribunt: posterior enim ab hæreticis sub nomine Apostolorum compositos fuisse affirmat. Ad hæc concilianda observandum est, apocrypha esse duorum generum, alia quippe omnino rejecta, atque damnata sunt ab ecclesia catholica; alia non improbatam quidem, sed è numero Canonico, quibus à nonnullis inferebantur, rejecta. Hoc posteriore sensu apocryphi sunt omnes illi canones nomine Apostolorum inscripti; priori vero sensu illa dumtaxat, quorum sententia receptæ in ecclesia doctrinæ adversatur. Generaliter verò, quamvis omnes à Grecis admittantur; à Latinis tamen ex parte tantum, hoc est quinquaginta priores recipiuntur, ex Urbano II. apud Gratianum, §. Verum sciendum *post can. 6. dist. 32.* ex Humberto Cardinali sub nomine Leonis IX. *can. 3. dist. 16.* quos sequitur Hincmarus Rhemensis in *opuscul. 55. capitulor.* illi nimirum qui à Dionysio Exiguo relati sunt in codicem canonum. Quin & in quinquaginta illis prioribus multa contineri, quæ temporum progressu apud catholicos Occidentis non plene observantur, & res ipsa docet, & palam profitetur Martinus Perezius, *de traditionibus, pag. 3. cap. de auctorit. can. Apostol.* adeo ut Michael Medina, *lib. 5. de sacerdotum hominum continentia, cap. 165.* scribere ausus sit, vix sex, aut octo in latina ecclesia observari: Quod sanè hyperbolicè dictum, cum nec tertia pars eorum in desuetudinem abiit; & vix duo, tresve reperiantur, quos palam ecclesia repudiet: Hi sunt *quadragesimus sextus* cum *quadragesimo septimo* de baptisate hæreticorum non recipiendo (quos tamen duos canones prohibita distinctione servari adhuc non absurdi dici potest) & *quingagesimus* de trina mersione in baptismo necessaria usurpanda. Nam sextus de uxore ab Episcopo, aut Presbytero non abicienda, alium habet intellectum ab eo, quem nonnulli putant; fortasse & *decimus* de iis, qui ecclesiam ingressi communionem non percipiunt; & *vigesimus* de Clerico fideiusionibus inserviente, ac *vigesimus septimus*, qui non omnibus Clericis, sed Lectoribus tantum Cantoribusque coniugium permittit. Vide Joannem Beveregium, in *Pandectis canonum, sive Synodico*, & Joannem Baptistam Cotelerium, in *notis ad Clemenstem*. Videatur etiam Van-Espen, *part. 5.*

APOSTOLI, id est literæ dimissoriæ.

SUMMARIUM.

1. *Apostoli unde dicti.*
2. *Apostolorum nomine in jure veniunt literæ dimissoriæ, quibus reus dimittitur à judice inferiori ad superiorem, qui per eos Apostolos instruitur de causa, & processu.*
3. *Isti Apostoli, qui petuntur in causa appellationis, interdum vocantur epistolæ, & interdum dimissoriæ.*
4. *Apostolorum quinque sunt species, scilicet Apostoli Conventionales, Dimissorii, Reverentiales, Refutatorii & Testimoniales.*
5. *Qui sint Apostoli Conventionales.*
6. *Qui sint Dimissorii.*
7. *Qui sint Reverentiales.*
8. *Qui sint Refutatorii.*
9. *Qui sint Testimoniales.*
10. *Si iudex requisitus non tradit Apostolos, & appellanti eos denegat, & postea procedit in causa, non valet processus, nisi renuntiatum fuisset appellationi.*
11. *Si appellans non petat Apostolos infra triginta dies, censetur renuntiare appellationi.*
12. *Et si iudex illos denegat, vel infra præmissum tempus malitiosè, aut negligenter ei tradere præmittit, non valet ejus interim confectus processus.*
13. *Triginta dies sunt terminus ad petendum Apostolos.*
14. *Novæ additiones ex aliena manu, ad num. 18.*

Apostoli dicuntur derivari à verbo græco, *Apo*, quod latine valet idem ac *De*, & *Stolon*, quod latine idem valet ac *Missio*, quasi dimissio aliquid cause, quam facit unus Iudex ad alium. Sic Hostiensis relatus, in *cap. Cordis nobis, tit. 15. de appellat. in 6. verb. Petat.* Unde Apostolorum nomine in jure veniunt literæ dimissoriæ, quibus reus dimittitur à judice inferiori ad superiorem, qui per eos Apostolos instruitur de causa, & processu; colligitur, ex *cap. Ut super de appellat. in 6. & expressè Glossa, in cap. Cordi nobis, de appellat. in 6. verb. Petat.* & Glossa, *notabil. in Clement. cap. Si à iudicibus, de appellat. verb. Nota Apostolos, & in cap. Quamvis rigor, Clement. de appellat.* Et isti apostoli, qui petuntur in causa appellationis, interdum *dimissoriæ*, Gloss. *libid. in Clement. cap. de appellat.* Quamvis rigor, *verb. Nota*, & dicuntur *dimissoriæ*, quia ad eum, ad quem appellatur, causa dimittitur; Joann. Andreas, in *leg. Dimissoriæ, ff. de verb. significat. num. 3. Fagnan. in capit. Significasti, de offic. Archidiacon. & Communis. Apostolorum quinque sunt species, scilicet Apostoli Conventionales, Dimissorii, Reverentiales, Refutatorii, & Testimoniales. Apostoli Conventionales sunt illi, qui dantur à parte adversa appellationem admittente, sive judicialiter tacente, vel refutante iudice, sive extrajudicialiter sine iudicis interventu; *cap. Sæpe contingit, de appellat.* Dimissorii sunt illi, per quos iudex dimittit appellatentem ad iudicem ad quem, quia appellationem detulit, & eam admisit, *cap. Ab eo, caus. 2. quest. 6. ¶ Dicitur etiam apostoli dimissoriæ literæ ab Episcopo datae cuiuspiam Clerico, vel Laico in aliam diocesim proficiscentibus, ut vel ordinibus initiarentur, vel ad majores promoverentur, aut in catalogum alterius ecclesie referrentur. Ita Auctor. *additionum ad Hierolexicon Maeri, Bononiæ edit. ann. 1765. verb. Apostoli.* De hujusmodi literis dimissoriis, seu dimissorialibus, vide *verb. Ordo, artic. 3. num. 36. usque in finem. ¶ Reverentiales* sunt illi, per quos iudex ob reverentiam superioris appellati deferat appellationi, cui alias deferre non tenebatur; *cap. 1. de appellat. in 6. Refutatorii* sunt illi, quos dat iudex non deferens appellationi, exprimendo simul causam, cur appellationem non admisit, *cap. Cordi nobis,***

APPELATIO.

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ concernunt appellationis essentiam, divisionem, & finem.

SUMMARIUM.

1. *Appellatio quid sit.*
2. *Appellatio est duplex, judicialis una, & extrajudicialis altera.*
3. *Appellatio judicialis que sit, ad n. 5.*
6. *Appellatio judicialis, & extrajudicialis tripliciter differunt inter se, & assignatur hæc triplex differentia, ad num. 8.*
9. *Appellatio est rationalis, seu legitima, & est illa que fit justa de causa, ac servatis jure servandis, & ista legitima appellationi tenetur iudex regulariter deferre.*
10. *Alia est appellatio frustratoria, & est illa, que solummodo moranda solutionis, aut protrahenda litis causa interponitur, & isti non tenentur iudex deferre. Immo sic injustè appellans omnino puniendus est.*
11. *Alia est appellatio frivola, ac levis, & est illa, que fit esse minime, ac frivolis, seu inutilibus rationibus, & isti pariter non tenentur iudex deferre, sed meritis potest eam sic cognitam statim rejicere.*
12. *Appellatio propter tres causas potissimum introdunda est, quæ tres cause assignantur, ad n. 11.*
15. *Fieri potest, ut licet sententia prioris iudicis sit formaliter justa, isque rectè processerit, tamen ea à iudice appellationis propter novas allegationes rescindi debeat.*

APPELATIO est ab inferiori ad superiorem iudicem provocatio ratione gravaminis illati, vel inferendi facta; *capit. Placuit. 2. quest. 6. Est in jure communis.* Est igitur duplex, judicialis una, & extrajudicialis altera; *capit. Cordi nobis, capit. Concertationi, de appellat. in 6. & Clement. 3. cod. tit. Appellatio judicialis est, quæ fit ab actu judiciali, scilicet à sententia iudicis, sive definitiva, sive interlocutoria, qua quis se gravatum existimat, aut cum quis citatur à iudice dato nimis brevi tempore peremptorio: tunc sic gravatus habet justam causam appellandi juxta *cap. 1. de dilacione*, vel cum iudex delegatus juxta exceptionem partis, quod v. gr. vi impetrati scripti apostolici conveniri non possit, admittere non vult; tunc ea pars tanquam aggravata ad superiorem appellare potest, juxta *cap. Significante 31. & cap. Rodulphus 35. de rescriptis.* Appellatio extrajudicialis est, quæ fit ab actu aliquo extrajudiciali, quo quis se gravatum existimat, vel probabiliter gravandum timet; ut si quis injustè sit captus, vel incarceratus, vel nominatus, & obligatus ad tutelam, ad quam non tenetur, tunc potest, si se gravatum sentit, appellare; *leg. 1. §. Si quis tutor, ff. Quando appelland. sit.* Sic etiam appellatio extrajudicialis dicitur, quæ fit contra electiones, collationes, & provisiones, ex quibus se quis gravatum sentit; *cap. Concertationi de appellat. in 6.**

Appellatio judicialis, & extrajudicialis tripliciter differunt inter se. Primò, quia appellatio judicialis supponit iudicium esse ceptum, cum sit provocatio à iudice inferiore ad superiorem. Appellatio verò extrajudicialis non supponit iudicium inceptum, sed ipsum iudicium, seu causam incipit; tunc enim solum incipit causa, cum interponitur ipsa appellatio extrajudicialis, & ideo magis propriè dicitur provocatio ad causam, ut habetur, *cap. Cum sit Romana, his verbis: Sacri canones etiam extra iudicium passim appellare permittunt. Nec solent hujusmodi dici appellationes, sed provocaciones ad causam.* Secundo, differunt, quia appellatio judicialis supponit necessariò iudicem à quo, & iudicem ad quem, extrajudicialis verò non necessariò supponit iudicem à quo, cum

de appellat. in 6. Testimoniales sunt illi, qui non conceduntur à iudice, sed ab honestis, & probis viris, qui testantur, reum tempore & modo debito apostolos petisse, & sibi fuisse denegatos: Sic Gloss. *notabil. in cap. Si à iudicibus, Clement. de appell. verb. Nota apostolos.* Et Gloss. *cap. Cordi nobis, de appellat. in 6. verb. Petat.* In additione. Speculator, in *part. 4. tit. de appellat. §. Sequitur, Joannes Andreas, & alii passim.*

Si iudex requisitus non tradit apostolos, & appellanti eos denegat, & postea procedit in causa, non valet processus, nisi renuntiatum fuisset appellationi, *cap. Ut super, de appellat. in 6.* ubi expressè dicitur: Si verò non exhiberit, si forte in causa procedat (nisi appellationi renuntiatum fuisset) ejus invalidus, & irritus sit processus, & *cap. Ab eo, ubi etiam expressè dicitur: Ut si is, à quo appellatur, Apostolos appellanti non tribuat requisitus, ex tunc si forte in causa procedat (nisi appellationi renuntiatum fuerit) ejus invalidus sit processus.* Si appellans non petat apostolos infra triginta dies, censetur renuntiare appellationi. Et si iudex illos denegat, vel infra præmissum tempus malitiosè, aut negligenter ei tradere præmittit, non valet ejus interim confectus processus; *cap. Ab eo, de appellat. in 6.* ubi dicitur expressè: Ab eo, qui appellat, infra triginta dies instanter apostoli peti debent, & eidem infra dictum tempus à iudice exhiberi; alias præsumitur appellationi sue renuntiare appellans, si eos infra idem tempus petere prætermittat, etiam si vadat, aut mittat ad appellationem hujusmodi prosequendam. Illud autem, quod felicis recordationis Innocentius Papa IV. Prædecessor noster statuendum decrevit, ut si is, à quo appellatur, apostolos appellanti non tribuat requisitus, ex tunc si forte in causa procedat (nisi appellationi renuntiatum fuerit) ejus invalidus sit processus; tunc demum obtinet, cum iudex super hoc cum debita instantia, loco & tempore congruo requisitus eos expressè denegat, vel infra præmissum tempus malitiosè, aut negligenter illi tradere præmittit.

Et quod triginta dies sint terminus ad petendum apostolos, habetur clarè etiam in *leg. Judicibus, cod. de appellat. Et Rota Roman. pars. 10. decis. 164. n. 7.*

¶ Apostoli, dimissoriæ scilicet literæ, ab *apostoli* dicti sunt: *apostoli* id est, Apostole, remissio est. Ab *Apostolo missio*, non autem *stolon*, ut Auctor putat, id quod notavit Calvin. in suo *Lexico juridico, verb. Apostoli.*

Apostolorum autem, qui libelli pariter dimissorii appellantur, formam atque solemniam de jure Romanorum veteri exponit Brissonium, ex *leg. 1. ff. de libell. dimisor.* ubi Marcianus hæc habet: *Post appellationem interpositam literæ dandæ sunt ab eo, à quo appellatum est, ad eum, qui de appellatione cogniturus est, sive principem, sive quem alium. Quas literas dimissorias, sive Apostolos appellant. Sensus autem literarum talis est: Appellasse, puta, Lucium Titum, à sententia illius, quæ inter illos dicta est. Sufficit autem petisse intra tempus dimissorias instanter & capius, ut et si non accipiantur, ad ipsum contestetur.* Vide Brissonium ipsum, ex quo excerptissimus, *de formulis, lib. 5. formul. 179.*

De jure quoque ecclesiastico apostolorum usum testandæ appellationis gratia habitum fuisse quoties Romam ad Summum Pontificem provocaretur, patet ex Concil. Lugdunen. *ann. 1245. nec non ex capit. Hildeberti Episcopi. Constanensis, epist. 82.* quam refert Du-Presne, *verb. Apost.* Adeo autem religiosè mos hic & forma, observari debebat, ut iudex superior ad quem fuerat appellatum, de causa non iudicaret, nisi consentisset, apostolos per appellatentem postulatos fuisse, atque imperatos, cujus observantia negligentiæ, quæ aliquantulum irreperat, graviter redarguit Conc. Narbon. *ann. 1430. apud Mariene, tom. 4. Anecd. col. 354. & 355.*

possit extrajudicialiter appellari etiam contra alium quem cumque gravamen distinctam à Judice. Tertio differunt, quia appellatio judicialis etiam mere, & simpliciter proposita suspendit executionem, & facit in contrarium attentatam revocari, c. Post appellationem §. Appellat. caus. 2. §. 6. & cap. Dilectis filiis, de Appellat. Extrajudicialis autem non suspendit executionem, nec facit in contrarium attentatam revocari, nisi sit bene, & rationabiliter proposita, expressa etiam causa legitima appellandi, quæ ut talis sit à Superiore admissa, ut colligitur ex cap. Constitutus 45, de Appellat. & ex cap. Cum inter 16, de election. ubi expressè habetur: Appellationem illam dicimus legitimam non fuisse, unde per eam electio non potuit impediri.

9 Appellatio alia est rationabilis, seu legitima, & est illa, quæ fit justa de causa, ac servatis jure servandis, & isti legitime appellationi tenetur Judex regulariter deferre: cap. Cum Appellationibus de Appellat. in 6. Alia est appellatio frustratoria, & est illa, quæ solummodo morandæ solutionis, aut protrahendæ litis causa interponitur, ut l. Tutor. ff. de usuris, & isti non tenetur Judex deferre; cap. Cum speciali, de Appell. Immo sic injustè appellans omnino puniendus est: cap. Omnino caus. 2. quest. 6.

10 Alia est appellatio frivola, ac levis, & est illa, quæ fit ex minimis, ac frivolis, seu fatilibus rationibus, & isti pariter non tenetur Judex deferre, sed merito potest eam sic cognitam statim rejicere; cap. Cum Appellationibus frivolis, de Appellat. in 6. & cap. Cum parati essemus de Appellationibus lib. 2. tit. 28. in ejus Summario habetur expressè: Appellatio frivola non excusat inferiorem, quin minus tenetur obedire Superiori, & ut de contemptu puniatur.

11 Appellatio propter tres causas potissimum introducta est. Prima est, ut gravamen inique oppressis illatum removeatur; cap. Suggestum 15, de Appellat. ubi Alexander III. scribens Archiepiscopo Eboracensi de motivo editæ sue Decretalis sic præcisè dicit: Non ad deprimendam ejusque justitiam, sed ad removendam gravamen nos fecisse cognoscas; & cap. Cum speciali 51, de Appellat. ubi §. Porro, habentur præcisè verba: Cum appellationis remedium non sit ad defensionem iniquitatis, sed ad præsidium innocentie institutum. Secunda est, ut iniquitas Judicantium, ad imperitia corrigatur; l. 1. §. 1. de appellat. & relat. ubi expressè dicitur: Appellandi usus iniquitatem Judicantium, vel imperitiam corrigit. Tertia, ut ex propria ignorantia, vel negligentia lesus jus suum consequi possit; nam quæ in prima instantia Judicis nec allegata, nec probata sunt, ea in secunda, seu coram Judice appellationis ab utraque litigantium parte allegari, & probari possunt, dummodo ea faciant ad decisionem causæ: l. Prolatum 4. cod. de temp. appell. cap. Cum Joannes 10. de fid. instrument. Unde fieri potest, ut licet sententia prioris Judicis sit formaliter justa, isque rectè processerit, tamen ea à Judice appellationis propter novas allegationes rescindi debeat, ut pater exemplo in cit. cap. Cum Joannes, ubi expressè habetur: Sententiam verò Judicium prædictorum, qui alias juste pronunciasse noscuntur (cum hujusmodi exceptio coram ipsis nec probata fuerit, nec objecta) quoad dictum capitulum infirmamus.

16 Appellatio extrajudicialis, deficiente Lyncher. trañ. de Gravam. extrajudic. cap. 1. sect. 1. §. 2. Est provocatio à gravamine per judicem, vel partem extra judicium illato, vel inferendo. Vestigia hujus appellationis passim in Jure canonico occurrunt. Videsis cap. 5. de appellat. cap. 8. eod. tit. in 6. & Clement. 3. pariter eod. tit. De Jure verò civili hæc appellatio minimè permessa erat, ut consutato Lyncher. probat Bohemer. in Decretal. lib. 2. tom. 28. §. 2.

19 Gravamina extrajudicialia, à quibus appellare licet Jure canonico, vel à parte proficiuntur, vel à Judice. A parte multifariam gravari quis potest extra judicium; quod exemplis illustratur in cap. 8. de appellat. in 6. Plura suppediat Lyncher. d. trañ. cap. 3. part. 1. veluti si quis iniquè à collegio officium excluditur, si alicui iniquè alimenta denegantur, si quid in præjudicium alterius suscipitur &c. Hæc etiam pertinent gravamina, quæ à Judice non qua tali, sed qua privato procedunt. Hujusmodi ve-

ro appellatio non est proprie talis, sed potius provocatio ad causam, quæ naturam simpliciter querelæ habet, cap. 5. de appellat. Sequitur hinc, quod non ad superiorem statim recurrendum sit, sed ad eum Judicem, qui de tali gravamine cognoscere in prima instantia valet. Prout si magistratus ut privatus gravavit, hic coram magistratu suo ordinario prime instantie convenitur, nec præcisè fatalia observanda sunt; Lyncher. d. trañ. cap. 7. part. 2. §. 4.

23 A Judice qua tali gravari quis extra judicium potissimum dicitur, quando Judex de facto, & sic non judicialiter procedit, scilicet absque omni, vel sufficienti causæ cognitione aliquid decernendo, vel mandando in præjudicium alterius; & quando aliquid decernit ante litem contestatam. Exorant hoc Lyncher. d. trañ. cap. 3. part. 2. §. 1. aberrantia exemplorum serie, veluti si denegatur processus, justitia denegatur &c. Accedit autem hæc appellatio extrajudicialis ad naturam appellationis proprie dictæ. Quo fit, ut si litigatur ad superiorem, interponenda sit intra decem dies à tempore scientiæ computandis, & intra annum finienda sit, licet hoc fatale justificandæ appellationis in praxi vix observetur, Bohemer. in Decretal. lib. 2. tit. 28. §. 6. Vide, si plura cupias de appellatione hæc extrajudiciali, Lyncher. sepe dict. trañ. de gravam. extrajud.

24 In appellatione judiciali appellans, quæ in prima instantia non probavit, adhuc tempore, & non deducta ducere potest; l. 4. Cod. de temp. Appellat. Strich. in usu modern. Pandect. lib. 49. t. 1. §. 15.

27 De differentia appellationem inter & relationem, tum de forma & solemnitate relationis, consule Jacob. Gothofred. in comment. ad Cod. Theodosian. lib. 11. tit. 29. §. 3.

(Testimonium, parti conlatum ad appellationem prosequendam à apostolis æquivalere, in seculari præsertim foro secundum hispanicam praxim, exceptis conventionalibus, locum habere ceteri possunt: sed testimonialium prout ab Auctore, frequens non verificatur usus: sæpè apud pro honestatur personarum attestatio copia petitionis, in eundem appellationis finem præsentata, dum judex hancine, seu testimonium ejus denegat, retinetur, querelæ justitiam superiori demonstrandi ergo; à lege tamen non reprobat; l. 22. tit. 23. part. 3. Semper quod à Judice injustè gravatus, justo metu ductus, non appellaverit, coram notario, sive peris honestis, per se non stare quominus appellat, debet protestari, & hujusmodi protestatio vim habet legitime appellationis.

Definitio seu descriptio appellationis per leg. 1. ejusd. tit. & part. assignata, ab Auctore proposita nihil formaliter differt; judicialis tamquam propter judicium denominationem accipit: extrajudicialis, quamvis, eo quod extra judicium proprie non sit appellatio, nonnumquam gravamen illatum in eivè commissum esse creditur, quod à Judice ordinario, in ejus defectu à Superiore erit corrigendum: inter alios casus in judicium inferiorum, prætorum, procuratoris syndici generalis, diputatorum electionibus, ad villas, ceterosque incolatus atinentibus, datur ingressus; gubernationis materia tum in harum quam americana ditionum territoris, per Rectores aut Gubernatores exercitæ, vid. leg. 34. 35. & 36. tit. 15. lib. 2. 22. & 23. tit. 12. lib. 5. Indiar. aliquid etiam congruit.)

ARTICULUS II

Appellare quis possit, vel non possit.

SUMMARIUM.

- 1 Appellare potest omnis à Judice injustè gravatus.
- 2 Etiam si quis juraverit stare sententiæ, vel præcepto, si injurè gravetur, appellare potest.
- 3 Etiam excommunicatus, si injuste opprimatur, & gravetur, appellare potest.
- 4 Immo non solum ille, qui gravatus existit, sed etiam alii, quorum interest, appellare possunt.
- 5 Procurator pro domino, & tutor pro pupillo, vel minore.
- 6 Pater, & mater pro filio, cujus causa deserta est.

7 Filius familias pro patre, & matre.

8 Procurator, & gestor negotii alieni, dummodo dominus mox id ratum habeat.

9 Episcopus pro suo clero, Abbas pro suo monacho, Civitas pro cive, Dominus pro subdito vel servo.

10 Clericus, vel monachus pro sua ecclesia, vel monasterio.

11 Utraque pars litigantium appellare potest ab eadem sententia continente plures articulos, quatenus in aliquibus utriusque partis est contraria.

12 Si eadem sententia plures reperiantur gravati, licet ceteris non appellantis unus solus appellet, iste debet audiri, & ejus appellatio pro omnibus prodest, si eadem sit ratio, & causa pro omnibus.

13 Appellare non potest primo, qui appellationi renuntiavit, vel expressè, vel tacitè negligendo fatalia, vel prosequendo litem coram Judice à quo.

14 Secundo, qui sententiam contra se latam expressè, vel tacitè, ipsoque facto approbavit.

15 Tertio, qui appellationi partis adversæ non destulit, in eadem causa appellare non potest.

16 Quarto, qui confessus est, & convictus in Judio.

17 Quinto qui est excommunicatus, non potest appellare extrajudicialiter appellatione, quæ se habet per modum provocationis: Potest tamen appellare judicialiter appellatione, quæ rationem defensionis habet.

18 Sexto appellare non potest ille omnis, cujus nihil interest appellatio, ad num. 20.

21 De appellationibus regularium, ad num. 66.

27 Nota addit. ex aliena manu, ad num. 61.

APPELLARE potest omnis à Judice injustè gravatus, cap. Omnis oppressus 3. & seq. caus. 2. quest. 6. & cap. Pastoralis 53. de appellat. Appellatio enim est remedium defensionis, & præsidium innocentie; c. Cum specialia 61. §. Porro, & c. Suggestum 15. de appellat. Adeoque jure nature omnibus injustè gravatis permessa esse debet, ita ut etiam qui juraverit stare sententiæ, vel præcepto, si injurè gravetur, appellare possit: cap. Ad hæc 20. de appellat. Etiam excommunicatus, si injuste opprimatur, & gravetur, appellare potest; cap. Cum inter 5. cap. Dilecti 8. & cap. Significaverunt 11. de exceptionibus.

4 Immo non solum ille, qui gravatus existit, sed etiam alii, quorum interest, appellare possunt; l. 1. de appellationibus recipiendis, cap. Non solent causa 2. quest. 7. Sic fidejussor appellare potest pro principali debitore; l. A sententia ff. de appellat. recipiend. Procurator pro domino, & tutor pro pupillo vel minore; l. Tutor ff. de appellat. Pater, & mater pro filio, cujus causa deserta est; l. 1. §. 1. de appellat. recipiend. Filius familias pro patre, & matre; l. Ex consensu 23. §. Filius familias, juncta Glossa verb. Nonnis Paris. ff. de appellat. Procurator, & gestor negotii alieni, dummodo dominus mox id ratum habeat; citat. l. 1. de appellat. recipiend. & cit. cap. Non solent 2.

9 §. 6. Episcopus pro suo clero, Abbas pro suo monacho, Civitas pro cive, Dominus pro subdito, vel servo; cap. Cum super 17. de sentent. & re judicat. & cap. Dilectis filiis, de appellat. Clericus, vel monachus pro sua ecclesia, vel monasterio; citat. de appellat. cap. Non solent 2. quest. 6. cap. Dilectis filiis, de appellat. Utraque pars litigantium appellare potest ab eadem sententia continente plures articulos, quatenus in aliquibus utriusque partis est contraria, ut docet Glossa in cap. Significaverunt verb. Absolvit, de exceptionibus, & patet exemplo in cap. Si duobus 10. de appellat. & cap. Raynucius 26. & cap. Raynaldus 18. de Testament. ubi à sententia prolata utraque pars appellasse legitur. Si eadem sententia plures reperiantur gravati, licet ceteris non appellantis unus solus appellet, iste debet audiri, & ejus appellatio pro omnibus prodest, si eadem sit ratio, & causa pro omnibus; cap. Una sententia 72. de appellationibus, ubi expressè habetur: Una sententia pluribus condemnatis, si unus solus ad appellationis beneficium convolverit, illius victoria juri communi ceteris suffragatur, si communi jure juventur, idemque negotium, & eadem causa defensionis existat.

(Omnibus quorum interest, per consequens qui gravam

men patiuntur, appellationis nequit remedium denegari: leg. 12. in præm. For. Reg. 1. t. 15. lib. 2. ejusd. 159. Styl. 1. 4. & 13. 23. p. 3. Inducunt ipsum leg. 1. tit. 16. lib. 3. Ord. Reg. 1. t. 18. lib. 4. Recop. Cast. tit. 12. lib. 5. Ind. Cum præcedentibus conveniunt leg. 2. 3. 4. & 8. ejusd. tit. & part. Ad rem maximè conducunt leg. 1. & 5. tit. 5. part. 3. Episcopus, Capitula, Monasteria, & Universitates posse ad litigandum procuratorem constituere, in eis advertitur: ideo, si gravamen per sententiam eisdem inferatur, valent appellationem interponere; non sic dum interponitur ab Episcopo pro Clero, Civitate pro cive, Domino pro subdito: si quorum interest, facultas appellandi conceditur, cum de peculiari eorum agitur jure: obvia non est ratio, quare nominati prædicto remedio uti possint: secus autem, si in corpus utilitas redigatur. Pro monacho quod monasterium intendat l. 10. tit. 2. part. 3. determinat.

Ubi discrimen aliquod invenitur, circa procuratoris facultates notatur: verumest, leg. 11. tit. 10. lib. 1. For. Reg. 19. t. 5. p. 3. nil, præter in mandato expressum, procuratorem efficere posse: omnes sciunt per leg. 157. Styl. esse concessum, licet facultas talis mandato non sit inserta, procuratorem non solum provocare, sed etiam prosequi appellationem valere; per leg. 23. tit. 5. p. 3. demonstratur, finito judicio per sententiam, mandatum expirare, & quamquam istud demandatum non fuerit, appellabit, non autem prosequetur, dummodo ad hujus qualitates recursum dominus liti novam non dederit facultatem; quidquid in prædictis legibus præcipitur, determinatio in leg. 3. tit. 23. part. 3. videtur contraria; ibique assertur, procuratorem ad certam causam nominatum, appellare debere, & si velit, prosequi, etiam si mandato fuerit destitutus: invitum non compellendum, & post appellationem interpositam, domino denunciari teneri: lex denique concludit, si ad omnes sit nominatus, etiam renuentem appellare & prosequi debere; nihil in hac disensione exprimere audeo: aliquis posteriore esse legem 3. affirmat, propterea anteriorem corrigere: verum invero, licet in ordine detur posterioris, in publicatione hujus legislativi corporis nec ante nec post reperitur; uno contextu & eodem tempore fuit publicatio demandata, & legum in eo contentarum observantia vid. leg. 4. tit. 4. lib. 1. Ord. Reg. leg. 1. tit. 1. 2. Recop. Cast. Si in eis datur oppositio, legislatoris erit declaratio seu interpretatio, vide eandem proximè cit. nihilominus tamen erit consilii, procuratorem tempore notificationis responsum præbere, quod pars læsa certior sententiæ efficiatur.

Appellare non potest primo, qui appellationi renuntiavit, vel expressè, vel tacitè, negligendo fatalia; cap. Personas 4. cap. Cum sit 5. de appellat. vel prosequendo litem coram Judice à quo; cap. Gravatum 20. de Offic. Deleg. Secundo, qui sententiam contra se latam expressè, vel tacitè, ipsoque facto approbavit; l. ult. §. final. Cod. de temp. appellat. citat. cap. Gravatum, & Glossa final. de Officio Delegati. Tertio qui appellationi partis adversæ non destulit, in eadem causa appellare non potest; cap. Constit. 23. cap. An sit 42. de appellat. Quarto, qui confessus est, & convictus in Judio; leg. 2. Cod. Quorum appellat. non recipiend. cap. Et qui 41. §. Nullus etiam caus. 2. q. 6. cap. Per tuas 10. de probat. cap. Romana 3. de appellat. in 6. Quinto, qui est excommunicatus, non potest appellare extrajudicialiter appellatione, quæ habet se per modum provocationis, cum excommunicato provocare non liceat; cap. Intelleximus de Judio; potest tamen appellare judicialiter appellatione, quæ rationem defensionis habet; cap. Cum inter 5. cap. Dilecti 8. cap. Significaverunt 11. de exceptionibus, ut dictum est num. 3. antecedent. Sexto, appellare non potest ille omnis, cujus nihil interest appellatio; l. 1. de appellat. recipiend. & cap. Non solent, caus. 2. q. 6. ubi habentur præcisè verba: Non solent audiri appellantes, nisi hi quorum interest; & cap. Cum inter 16. de election. ubi præcisè dicitur: Cum nisi quorum interest audiri non soleant appellantes, appellationem illam dicimus legitimam non fuisse.

De communione appellationis breviter agit hic 19 Auctor. num. 12. At latius disserendum de ea est. Communio appellationis, deficiente Strichio jurat. dissert. tom.

BIBLIOTECA CENTRAL

ARTICULUS III.

A quo iudice, & ad quem appellari possit, vel non possit.

SUMMARIUM.

- 10m. 5. *disp. 26. cap. 1. num. 75. est participatio beneficii ex interposita ab altero appellatione legum auctoritate alteri indulta.* Quibus autem a legibus hac participatio sit indulta, videndum est.
- 20 Communis in primis est appellatio omnibus consortibus ejusdem litis, licet illi expressè non appellaverint, vel adhaeruerint; & quidem quoad omnes effectus, qui ex ipsa appellatione derivant; Strychius ubi supra cap. 2. n. 1. & plur. sequent. Notandum verò est, quod si sententia, à qua est appellatum, contineat res individuas, indistinctè omnibus prodest appellatio; sin autem circa res dividas versetur, sequentia hæc concurrant oportet, ut prosit appellatio ceteris litis consortibus. I. Ut ex eadem causa sint omnes condemnati. II. Ut eadem defensionis sit causa. III. Ut uterque iure communi fretus appellaverit, non si ex singulari iure ac ratione impetraverit appellacionem. IV. Ut unus autem appellaverit. Si enim omnes appellaverint, alterque eorum in prosecutione appellacionis defecerit, consortes ejus appellatione non juvabuntur. V. Ut consortes cum appellante eundem non item diversum habeant procuratorem. VI. Ut reliqui consortes sententiæ non acquirerint. VII. Ut intra decem dies sciverint esse appellatum. VIII. Demum ut contrarium prius non fuerit confessi consortes. Vide de his omnibus fuse disserentem Strychium d. cap. 2. à num. 17. ad num. 59.
- 23 His vero concurrentibus prodest appellatio omnibus litis consortibus, licet appellans protestatus fuerit, se ratione sui interesse, ne quaquam verò in commodum reliquorum appellare. Et non modo in civilibus, sed etiam in criminalibus. Quinimo in criminalibus appellatio unus reliquis prodest, quamvis illi acquirerint sententiæ, nec alterius appellatione juravi voluerint.
- 26 Communis præterea est appellatio parti adversæ, id est, appellato; l. Ampliorem. C. de appellat. Distingui vero oportet, utrum à tota sententiâ, an à certis tantum capitibus fuerit appellatum. Priori casu liberum est appellatio, an interposita appellacioni adherere velit necne.
- 29 Adhærio autem intra decem dies fieri debet. Eaque facta nequit appellens appellacioni renuntiare. Quod si non adhaerit, potest appellans suæ appellacioni renuntiare antequam citationem contra partem adversam extraxerit, ac appellacionem interpositam prosequi inchoaverit. Postquam autem appellacionem suam appellans inchoavit, appellatus se non minus appellatione juvare potest, ac si ipse appellasset, vel appellacioni adhaerisset, & iudex appellacionis potest corrigere sententiam in favorem appellati, etiam eo non petente: Confer. Strychium citat. dissertat. cap. 3. à num. 1. ad plur. sequent. ubi de eo etiam inquiri, an iudex appellacionis debeat appellacionem condemnare in expensas, tum in usuras intermedii temporis.
- 34 Posteriori autem causa videndum utrum sententia capitula contineat connexa, an separata. Si contineat capitula separata, appellatio non est appellatio communis. Sin autem capitula connexa contineat, appellatio est communis appellatio. Connexio autem æstimanda est non ex rebus, sed ex causa petendi, ita ut si hæc una sint capitula, quæ in actionem veniunt, tamen concepta sint de rebus diversis, adhuc tamen censeantur connexa; Strychius d. cap. 3. à num. 61. ad num. 81. Vide quoque eundem à num. 82. ad finem, ubi de his etiam disserit; an scilicet communis sit appellatio, si utraque pars appellavit seorsum: an appellanti prosit, quod appellatus prosecutus sit appellationem desertam; & demum an etiam in causis criminalibus appellatio prosit parti adversæ.
- 38 Reliquum est, ut examinetur, an & quando appellatio communis sit tertio, qui in lite non fuit. Sed ne longiores simus, quam par est, consule de hac materia Strychium in d. dissert. cap. 4. per totum.

(Si recognoscuntur leg. 2. 3. 8. tit. 15. lib. 2. For. Reg. 151. 158. 159. & 173. Stryli, 5. 9. 14. 16. 22. 23. & 24. tit. 23. p. 3. à præcedenti doctrina ferè non discrepant.)

Excipiuntur tamen plures casus, in quibus ob specialem rationem potest appellari ad superiorem iudicium, omis-

omisso superiore medio, seu proximo. Et primo ad Papam ab omnibus appellari potest immediate, ommissis cunctis iudiciis intermediis in causis ecclesiasticis, ac spiritalibus; & à subjectis suæ jurisdictioni temporali, etiam in causis temporalibus; cap. Si quis vestrum, cap. Ad Romanam, & cap. Quoties caus. 2. q. 6. & cap. Si duobus 7. de appellat. Papa enim est iudex ordinarius omnium christianorum habens concurrentem potestatem cum omnibus Ordinariis; cap. Cuncta per mundum, caus. 9. quest. 3. & cap. ultim. de foro competentis; idè ab omnibus appellari potest immediate ad ipsum in causis ecclesiasticis, ac spiritalibus, & à suæ jurisdictioni temporali subjectis, etiam in causis temporalibus. Secundo appellari potest immediate ad Legatum Papæ in tota sua provincia, ommissis iudiciis intermediis, scilicet Episcopo, Archiepiscopo & c. cap. 1. de Officio Legati. Legatus enim in sua legatione, & provincia vices Papæ gerit: Abbas in cap. Dilecti filii, num. 12. & 19. Maranta part. 6. tit. 11. de appellat. num. 371. Pirhing. & alii communiter. Tertio appellari potest immediate ad superiorem, verb. grat. Metropolitanum, omisso medio Episcopo, si id consuetudo legitime præscripta permittat; cap. Romana 3. 12. de appellat. in 6. Quarto potest appellari immediate ad superiorem omisso medio, si habeatur privilegium; privilegium enim est lex privata, cap. Abbat 25. §. Contra, de verb. significat. Quinto, & sic possunt scholares indèbitè gravati appellare immediate ad superiorem, puta Imperatorem, omisso medio, ex speciali privilegio ipsis scholaribus concessio in Authent. Habita Cod. Ne Filius pro Patribus 4. Sic etiam ratione privilegii possunt immediate appellare ad superiorem viduæ, pupilli, aliæque miserabiles personæ, ut colligitur ex l. unio. Cod. Quando Imperator inter pupillos. Sexto ab officiali, seu generali Vicario Episcopi appellatum, omisso Episcopo, immediate ad Archiepiscopum, ne videatur appellatio fieri ab eodem ad eundem, seu ad seipsum, cum Vicarii generalis, & Episcopi unum individuum sit tribunal, seu auditorium; cap. Romana 3. de appellat. in 6. Rota Romana part. 13. decis. 182. n. 5. & part. 14. decis. 115. num. 210. Septimo quando Episcopus litigat cum suo subdito, tunc eligendi sunt arbitri, à quorum sententia appellandum est immediate ad Papam, ommissis mediis; cap. Ab Arbitris, de Officio delegati in 6. Glossa ibi, Abbas, Scaccia, Pirhing. & alii passim. Octavo, quando iudex intermedius est inhabilis, quia v. gr. excommunicatus, suspensus, hæreticus, negat Justitiam, vel sua sponte causam remittit ad superiorem, ut colligitur ex cap. Si is, cui 10. de Officio Delegati in 6. & tenet Abbas in cap. Dilecti filii, de Appell. Soccini. Felin. Scaccia, Marant. Pirhing. Anacleit. & alii passim.

18 Si utraque pars litigantium appellet à sententia sui iudicis, v. gr. Episcopi, & una appellet ad Archiepiscopum, & altera immediate ad Papam, potest Archiepiscopus procedere contra alteram partem, si nesciat eam appellasse ad Papam, & ipsa pars citata ab Archiepiscopo tenetur comparere, vel per se, vel per procuratorem; aliter si contumax parere contemnat, poterit ab Archiepiscopo, seu iudice inferiore excommunicari, & excommunicatio valebit, non obstante, quod ipsa appellaverit ad iudicem superiorem, seu ad Papam cap. Si duobus tit. 28. de appell. ubi sic præcisè habetur: "Si duobus coram suo iudice litigantibus, alter ad nostram, alter ad sui iudicis audientiam super eodem negotio appellaverit, & ille, qui ad suum iudicem appellavit, ad diem appellacionis veniens se ad eum appellasse proponit, eo tacto, quod adversarius eius ad audientiam Romani Pontificis appellaverat; si legitime citatus, nec venit, nec responsalem misit, aut etiam alias parere contemnit, tenebit excommunicationis sententia in eum pro contumacia promulgata; nisi iudex cognoverit eum ad audientiam Romani Pontificis appellasse." Et ratio est clara, quia iudex inferior habet jurisdictionem ordinariam in talem, donec ea per exceptionem, sive oppositionem appellacionis ad Papam, seu superiorem elidatur, adeoque hac appellacione ad Papam, seu superiorem non opposita, vel saltem sibi non patefacta, poterit contra legitime citatum, & contumacem procedere usque ad promulgationem excommunicationis, sicuti contra alios contumaces; & sic tenent

hoc loco Abbas, Barbosa, Scaccia, Pirhing, Anacleit. & alii. (Quod gradatim, non per saltum fieri debet appellatio, lex 4. tit. 14. lib. 2. For. Reg. demonstrat: idè fit patens aliter factam, etiamsi ad Imperatorem dirigatur, non sustinendam: tamen posse ommissis mediis ad Principem appellacionem interponi, secundum leg. 18. tit. 23. p. 3. nulla est difficultas: totius sui territorii dominium hac in se continet facultatem: quocumque in loco præsens fuerit, Ordinarius est Ordinarius iudex: anima & caput regni æstimatur, omnesque subditi membra; leg. 5. tit. 1. p. 2. pari passu Summi Pontificis in spiritalibus potestas cum eaque in temporalibus regis visceribus inhæret, decurrit siquidem, ut à nemine possunt expediri negotia quorum appellatio ad summum ecclesiæ Præsulem interponatur, nisi ab ipsomet, ejusve delegato; leg. 5. tit. 1. p. 1. tit. 1. part. 2. ita, si ad regem; leg. 18. & 19. tit. 23. p. 3.)

Pro viduis, pupillis, senibus, aliisque fortunæ injuria miserabilibus personis appellacionis rescripta ad aulam principis evocari possunt; leg. 20. tit. 23. part. 3. secus autem quando ab auctore aut reo contra eosdem rescriptum impetrari intenditur, intra provinciam debet tendi, ne prædicti terminos provinciarum excedere cogentur leg. 41. tit. 18. part. 3. Vide verb. Forum verum. Viduæ: leg. 1. tit. 1. lib. 3. Ord. Reg. Ejusd. 14. tit. 16. leg. 1. tit. 1. lib. 4. Recop. Cast. In delegatis à principe vide verb. Delegare Delegatus, ad istum appellatur leg. 20. & 21. tit. 23. p. 3.)

Præcedentium quæ hodie sit observantia, in materia spiritali, aut ecclesiastica, vide infra proximè hispan. add. in fine hujus verb. Appellatio, verb. Decimæ, verb. Forum, ac vers. Verumtamen, & verb. Iudex, in Seculari verò, quamvis ad regem fieri possit appellatio, Supremo Castellæ Consilio, ubi nec violentiæ locus datur, nec vitia formidantur avaritiæ, ubi & innocentia profugium, & calumniatores jus possunt invenire districtum, ad omnium causarum, quæ sibi bene visæ fuerint, cognitionem semper & pro semper jurisdictione inest & potestas; leg. 25. tit. 3. lib. 2. Ord. Reg. 22. tit. 4. lib. 2. Recop. Cast. nihilominus quod sit provisum, de omnibus iudiciis ordinariis, aut delegatis, exceptis à principe si vè Supremo Senatu delegationem accipientibus, ad regium immediatum Auditorium appellaciones leg. 7. tit. 4. lib. 2. Ord. Reg. 20. tit. 4. 12. tit. 5. lib. 2. Rem. 16. tit. 18. lib. 4. Recop. Cast. iri delatum. Ad universalem præcedentem propositionem ut detur major claritas, vide add. hispan. verb. Alimenta, vers. Ubi viget: & supra proximè citat. verb. Decimæ & c.)

Appellari non potest regulariter loquendo à iudice Seculari ad Papam, nisi litigantes sint temporali jurisdictioni Papæ subjecti, cap. Si duobus 7. §. Denique de appellat. ubi Alexander III. super hoc consultus sic præcisè respondit: Denique quod queris, si à civili iudice ante iudicium, vel post, ad nostram audientiam fuerit appellatum, an huiusmodi appellatio teneat? Tenet quidem in his, qui sunt nostra temporali jurisdictioni subjecti: in aliis verò etsi de consuetudine ecclesiæ teneat, secundum juris rigorem credimus non tenere; Et in ejus summario sic etiam præcisè habetur: A civili iudice, qui non est de temporali jurisdictione ecclesiæ, non appellatur ad Papam. * De appellacionibus Regularium nulla hic doctrina subficienda videtur: cum enim per imperantium leges ferè ubique nunc temporis causarum Regularium tum civilium, tum criminalium cognitio regie potestati seculari omnino vindicatur, supervacanea esset quæcumque jurisprudentia, quæ ut exceptioni regulari solummodo innixa ab Auctore nostro in antea dictis editionibus quoad hanc materiam exponitur, & sustinetur.

(Poterat qui præcedens proponit assertum, animadvertere, propositionem immissam omnino universalem non esse; duo illa verba ferè ubique universalitatem excludunt; adminis confitetur territorium inveniri, ubi regia secularis potestas sibi cognitionem similem non vindicavit: quapropter, ne huiusmodi jurisprudentiæ daretur imperitia, sicut alia aliis in locis inseruntur, hic omnia neci debuissent, præmaximè si prologium illud, scilicet, quod discere supervacuum est, prodest cognoscere,

BIBLIOTECA CENTRAL UANL

ta. Sententia vero interlocutoria habens vim definitivam est illa, quae quidem causam principalem non definit, eam tamen ferme perimit, ut deducitur ex l. Post sententiam; Cod. de sent. & interloc. omn. Jud. ubi dicitur: Nec causam ullam interlocutiones plerumque perimunt. Dicitur enim notante Plerumque, quia interlocutio aliquando rem ferre perimit, ut ex aliis Anaclet. lib. 2. tit. 7. §. 1. n. 17. & proinde talis sententia Interlocutoria dicitur habere vim sententiae definitivae, ut est omnia illa sententia, post quam non speratur alia sententia ferenda in eadem instantia, eo quod ipsi finem imponat, ut sententia absolutoria ab observatione Judicii. Sic etiam sententia, per quam pronuntiatur appellationem esse desertam, quia per talem quoque sententiam finitur instantia, vel per quam alicui multa imponitur, vel praecipitur aliquid esse dandum, vel faciendum, vel per quam finitur officium Judicis, ut si Judex interloquendo pronuntiat se non esse Judicem competentem, vel per quam definitur unus articulus substantialis controversiae principalis, vel per quam admittitur, vel rejicitur exceptio peremptoria, & aliae similes, ut videri potest apud Felin. in Rubr. de sentent. & re judicata. Murant. Pirhing. Anaclet. Alex. Jason & alios.

De Jure canonico appellari potest ab utraque sententia, scilicet definitiva; & Interlocutoria, ut habetur expressè in c. Super eo 2. de Appellat. praecisus his verbis: Sacri canonis ante, & post litem contestationem, & in prolatione sententiae, & post, singulis facultatem tribuunt appellandi. Leges autem secularer appellationem (nisi in casibus) ante sententiam (scilicet definitivam, quae nomine sententiae absolute positae intelligitur, Abbas hic in numer. 6.) non admittunt: & colligitur etiam ex c. Cum sit 5. de appellat. & c. Cordi, & de appellat. in 6. In appellatione tamen facta in Judicio ab Interlocutoria decem requiruntur, quorum sit unum solum defuerit, non valet appellatio. Primum est causa gravaminis illati, vel comminati, ut colligitur ex c. Cum cessante 60. de appellat. Secundum, ut causa hujusmodi sit probabilis, id est, talis, ut si fore probata, deberet legitima reputari, ut habetur in c. Ut debitus 46. & c. Cum speciali 61. §. Excessu, de appellat. & c. Romana, §. Cum autem; de appellat. in 6. Tertium, ut sit vera, ut expressè habetur c. In terposita 70. de appellat. Quartum, ut sit expressa, c. Cum 14. causam 62. & c. Cir. Ut debitur 49. de appellat. Quintum, ut appellantis petitio non sit admissa, ut in cit. cap. Interposita 70. de appellat. Sextum, ut sit facta appellatio, eo quia petitio non sit admissa, ut expressè cavetur in c. Dilecto filio 63. de appellat. Septimum, ut fiat appellatio in scriptis; c. Cordis nobis 1. de appellat. in 6. ibi: Causam appellationis in scriptis assignare deproprie. Octavum, ut petatur Apostoli: cit. c. Cordi nobis, 18. ibi: petat Apostolos. Nonum, ut si appellatus hoc petierit, veniat instructus appellans, cit. cap. Cordi nobis, 19. §. Post hoc. Decimum, ut appellatio fiat intra decem dies, cap. Bonae memoriae 3. de confirmat. utili, vel inutili, cap. Cum inter 13. & cap. Quod ad consultationem 15. de sentent. & re judic. cap. Romana 3. §. Si verò, & cap. Concertationi 8. de appell. in 6.

De Jure Civili appellari potest solum à sententia definitiva; ab Interlocutoria verò, etiamsi praedicta decem concurrant, non potest appellari, nisi in quibusdam casibus cit. cap. Super eo 2. de appellat. l. Apertissime, Cod. de Jud. l. fin. Cod. de sentent. Interlocutor. omn. Jud. & l. Ante sententiae tempus. Cod. Quorum appellat. non recipi. Et ad dignoscendum, qui sint hujusmodi casus, in quibus de jure civili potest appellari ab Interlocutoria, 22. communitur à Doctores traduntur duae regulae. Prima est, quod ubi post Interlocutoriam non expectatur alia definitiva, tunc licet ab hujusmodi Interlocutoria appellare etiam de Jure civili, ut colligitur ex Gloss. fin. Authent. Habita, Cod. Ne Filius pro Parr. dum ait, à sententia, qua quis pronuntiat, se non esse Judicem competentem, licitum esse appellare, quia non expectatur alia definitiva, & hanc regulam assignant in c. Super eo, de appellat. Abbas num. 3. vers. & Qui sint isti casus, Franc. in not. vers. Et comm. conclusus est. Preposit. n. 6. vers. & Est alia regula, Fagnan. n. 27. Pirhing. l. 2. tit. 28. sect. 3. n. 32.

Lanfranc. & alii. Secunda regula est, quod quotiescumque gravamen ante definitivam illatum, per ipsam definitivam, vel per appellationem à definitiva reparari non potest, tunc ab hujusmodi gravamine etiam de Jure civili licitum est appellare, ut colligitur ex glossa in Clement. 1. in verb. Ipso Jure, de heret. & l. 2. ff. de appellat. & hanc regulam etiam assignant citati Doctores pro prima regula.

Concilium vero Tridentinum ses. 13. c. 1. & ses. 24. c. 20. de reform. statuit, quod quantum ad hujusmodi appellationes conformiter Juri civili procedatur etiam in jure canonico; nam decrevit: quod In causis visitationis & correctionis, sive habitatis, & inhabilitatis, nec non in criminalibus ab Episcopo, seu illius in spiritualibus Vicario Generali ante definitivam sententiam ab Interlocutoria, vel alio quocumque gravamine non appellatur; Nec Episcopus, seu Vicarius appellationi hujusmodi, tamquam frivole, deferre tenetur, sed ea quaecumque inhibitione ab appellationis Judice emanata, nec non omni stylo, & consuetudine etiam immemorabili, contraria non obstante, ad ulteriora valeat procedere, nisi gravamen hujusmodi per definitivam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit, quibus casibus sacrorum & antiquorum Canonum statuta illibata persistant, sunt verba praecisa Concilii. ses. 13. c. 1. quod decret. ses. 24. c. 20. extendit ad omnes causas ad forum ecclesiasticum pertinentes. Unde ex istis Concilii decretis aperte colligitur, posse in Judio, universaliter loquendo, appellari in quatuor casibus tantum. Primo à sententia definitiva, ut cap. 20. sess. 24. expressè dicitur, nisi à definitiva, quod procedit etiam in causis visitationis, & correctionis, ut patet in cit. c. 1. sess. 13. licet in his appellatio executionem non suspendat, ut decernitur in ipso c. 1. sess. 13. in d. 10. sess. 24. per expressa haec verba: Nec in his, ubi de visitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut alia inhibito, appellatio, seu querela etiam ad Sedem Apostolicam interposita, executionem eorum, quae ab his mandata, aut judicata fuerint, quoquo modo impedit, aut suspendit. Et sic in causis praedictis post definitivam sententiam admittitur appellatio evolutiva tantum, non autem suspensiva nisi gravamen desit irreparabile, quia tunc licet appellare quoad utrumque effectum, scilicet devolutivum, & suspensivum, ut declaravit Sac. Congr. Concilii tunc Fagnano in c. Super eo, de appell. n. 20. Secundo appellari potest, ex Concilio, à sententia habente vim definitivam, ut expressè habetur c. 20. sess. 24. per haec praecisa verba: Vel à definitiva vim habente. Tertio potest appellari, ex Concilio, à sententia interlocutoria, vel alio quocumque gravamine, quando gravamen hujusmodi per sententiam definitivam reparari non potest, cit. cap. 1. sess. 13. per haec praecisa verba: Nisi gravamen hujusmodi per definitivam sententiam reparari non possit. Quarto potest appellari, ex Concilio, à sententia interlocutoria, quotiescumque à sententia definitiva appellari non potest, cit. cap. 1. sess. 13. per haec verba: Vel ab ipsa definitiva appellari non possit.

Extra autem hoc recensitos casus ab Interlocutoria, vel quovis alio gravamine, ante definitivam sententiam hodie in Judio appellare non licet, ut licebat de jure veteri, ex cap. Super eo, de appellat. in 6. cum isti canonis, quantum permittunt appellationem ante sententiam definitivam à quocumque gravamine, sint modificati, & restricti à Concilio, & redacti ad terminos juris civilis. Ne rei criminum plerumque ad evitandas penas, & Episcoporum subterfugienda Jura, querelas & gravamina simulent, & appellationis diffugio Judicis processum impediunt, ne remedi ad innocentem praesidium instituto ad iniquitatis defensionem abutantur, ut loquitur Concilium cap. 1. sess. 13. Inhibito autem ista Concilii comprehendit solum appellationes judicialiter factas in Judio non autem appellationes extrajudicialiter factas extra Judio, ut declarat v. Sac. Cong. ejusdem Concilii inter ses. 24. cap. 20. in principio locum habet, quando Ordinarius extrajudicialiter procedendo gravat partes, adde ut non liceat partibus à tali actu extrajudiciali ad alios superiores Judices appellare, seu reclamare, quatenus id

»jus permittat, sed omnino causa gravaminis in prima instantia coram eodem Ordinario cognosci debeat, responsum est hoc casu non habere locum decretum Concilii. Unde Jura, quae permittunt appellationem extra Judio à quocumque gravamine etiam reparabili per definitivam sententiam, ut in dict. c. Cordi, in hoc non sunt correctà à Concilio, sed in ea tantum parte, in qua concedunt posse appellari ab interlocutoria, vel alio gravamine judicialiter illato. Sic decisum fuisse refert Fagnan. in cap. Super eo, de appellat. n. 37.

Ex supra autem firmatis universalibus conclusionibus varii inferuntur casus in quibus appellatio admittitur ab interlocutoria, vel quia vim definitivam habet, vel quia damnum irreparabile continet. Primo ab injusta articulatione admissione, vel ab eorum denegata justa admissione appellari potest. Vald. in leg. Post sententiam in fin. Cod. de sent. & Interloc. Mascard. de probat. concl. 131. & sequent. & multi alii cit. à Barbosa in Conc. Trid. ses. 24. c. 20. n. 22. Secundo appellari potest ab admissione, vel rejectione testium, an scilicet testes admittendi sint, vel non admittendi? Stephanus Gratian. c. 14. n. 15. c. 77. n. 13. Salgad. c. 1. n. 151. Osac. dec. 15. n. 14. Barbosa loc. cit. n. 24. Tertio appellari potest à rejectione probationum. Marant. de Ord. Jud. part. 6. tract. de decis. judicis n. 44. in fin. Trivis Venet. dec. 4. part. 1. Surd. dec. 36. n. 15. Scaccia, & alii cum Barbosa l. c. n. 25. Quarto appellari potest à victore ab expressa absolute expensarum. Stephan. Gratian. Marchia dec. 50. n. 1. & 2. Gam. Lusit. dec. 65. n. 1. Barbosa loc. cit. n. 27. cum Salgado c. 1. n. 176. Quinto appellari potest à delatione juramenti in litem alteri parti per Judicem facta; Lancellot. de attent. part. 2. cap. 12. lim. 56. n. 190. Gonzalez ad regul. 8. Cancellar. Glo. 1. §. 1. in annot. n. 25. Barbosa loc. cit. n. 28. cum Seraphin. de privileg. jurament. privileg. 102. n. 15. limit. 4. Sexto appellari potest, quando datur dilatio ad probandum adeo brevis, ut ex brevitate possit defecere facultas probandi: de appellat. q. 17. lin. 47. in princip. memb. 1. n. 36. Salgad. c. 1. n. 118. Barbosa loc. cit. n. 29. Septimo appellari potest à sententia, qua Judex pronuntiat aliquem tormentis esse subiendum, utpote continente damnum irreparabile. Aloysius Ricc. in collect. dec. collect. 642. vers. 2. & in praxi rerum forei ecclesiastici resolut. 405. vers. Turtius, Zerola in prax. Episcop. part. 1. verb. Appellatio. Scaccia dist. q. 17. lin. 47. num. 143. Barbosa loc. cit. n. 30. Fagnan. cap. Super eo de appellat. n. 39. Octavo appellari potest à sententia interlocutoria, ut quis in carcere concipiat, quia affert damnum irreparabile. Piasec. in praxi Episc. p. 2. c. 2. n. 100. Aloysius Ricc. in d. praxi resolut. 505. n. 4. vers. Primus; Barbosa loc. cit. n. 31. Fagnan. loc. cit. n. 40. & seq. ubi n. 44. dicit sic fuisse declaratum à Sac. Congr. Concilii. Nono appellari potest à condemnatione ad tritremes quoad effectum suspensivum, Aldan. in compend. canon. resolut. lib. 1. tit. 8. n. 9. ubi dicit ita fuisse resolutum à Sacra Congr. Episcop. & Regul. in Aversana 22. Januarii 1591. Decimo appellari potest à privatione beneficii quoad effectum suspensivum, Aldan. loc. cit. tit. 4. n. 10. ubi asserit sic fuisse decisum à Sac. Cong. Episcop. & Reg. in Mileviana 1. Julii 1604. Undecimo appellari potest, quando Judex se pronuntiat competentem, Marant. de Ord. Jud. part. 6. tract. de dec. Jud. ad. 1. n. 43. Stephan. Gratian. discip. forens. c. 47. n. 15. Scaccia, Salgado, & alii cum Barbosa loc. cit. num. 23. Duodecimo appellari potest à sententia lata, qua quis excluditur ab aliquo officio publico tamquam infamis. Gam. Lusit. dec. 139. n. 1. Barbosa l. c. n. 34. Tertio decimo appellari potest à sententia legitimis personarum, veluti si pars opposuerit non esse quem tutorem, non procuratorem, aut legitimum mandato carentem, non filium, & similia, vel è contra. Scaccia cit. q. 17. lin. 6. memb. 73. n. 73. Pacin. de probat. l. 1. c. 68. sub n. 48. Salgado cit. part. 2. c. 1. n. 47. Barbosa l. c. n. 47. Barbosa n. 34. Quartodecimo appellari potest à decreto denegationis copiae actorum, vel instrumentorum communium; Aloysius Ricc. cit. resolut. 405. vers. Sextus; Salgado cit. part. 2. cap. 1. n. 72. & alii cum Barb. loc. cit.

n. 35. Sunt etiam alii casus, in quibus appellari potest à sententia interlocutoria, & maxime in materia de censuris, & correctione morum, sed de istis diffusius ageretur in articulo sequenti, & hic subnectuntur statim casus, in quibus jura prohibent appellare.

(Præter quae in fine hujus verbi Appellatio addita reperitur, cum antecedentibus consonant leg. 1. tit. 15. lib. 2. For. Reg. 13. tit. 25. p. 3. 4. tit. 16. lib. 3. Ord. Reg. 3. tit. 18. lib. 4. Recop. Cast. 20. tit. 31. lib. 2. 5. tit. 1. lib. 5. Indiar. nec erit obliviscendum add. hisp. verb. Judicium, & Sententia.)

Casus, in quibus jura prohibent appellare, sunt plures, & ideo ut facilius maxime à tyrionibus memorie retineantur, in sequentibus versibus praecipue adducuntur.

Sublimis Judex, Scelus, Executio, Pactum,
Contemptus, & Res minime, dilatio nulla,
Clausula quae remouet, Res quae notoria constat,
Et textus juris clarus, Possessio, Fatum.

Primo per ly Sublimis Judex denotatur sublimitas seu excellentia Judicis supremi, V. G. Papae, Concilii generalis, Imperatoris, Regis, Principis supra auctoritate gaudentis, à quibus appellari non potest, ut dictum est supra art. 3. num. 1. & 2. Secundo per ly Scelus denotatur causa criminalis criminaliter mota, in qua non admittitur appellatio ab illis, qui jam sunt de crimine convicti, & confessi, l. 2. cod. Quorum appellationes non recipiantur. Tertio per ly Executio denotatur, quod non potest appellari ab executione sententiae, quae transit in rem judicatam, l. 4. de Appellat. l. Ab execut. 5. cod. Quorum appellat. non recipi. Quarto per ly Pactum intelligitur, quod appellare nequeunt qui in Judio transegerunt; cap. 1. & ultim. de transactionibus l. Causas 15. & l. Minorum 20. cod. de transact. sicuti nec appellari possunt, qui causam per delationem juramenti voluntarii, aut judicialis terminarunt; leg. Non erit §. 2. de iurejurando, vel pepererunt de acquiescendo sententiae judicis, & non appellandi. l. ult. §. fin. cod. de tempor. appellat. & l. 1. ff. A quibus appellare non licet, ubi expressè dicitur: Si quis ante professus fuerit se à Judice non provocaturum, indubitate provocandi auxilium perdidit. Quinto per ly Contemptus intelligitur, quod contemptus Judicis, qui fit à vero contumacis legitime citato, & contumaciter comparere renuente, impedit quominus à sententia in contumacem lata appellari possit, quia appellatio datur solum gravato, & oppresso, non vero rebeli, & contumaci, ne sit iniquitatis defensio; l. 1. cod. Quorum appellat. non recipi. l. Contumacia, ff. de re judicata. Sexto per ly Res minime denotatur, quod res exigui momenti non merentur appellationem, & protractionem litis, saltem spectatis diversarum regionum constitutionibus; In Camera enim Imperiali non admittitur appellatio, nisi in causis, quae non sint minus 100. Imperialium, ut refert Gall. l. 1. praes. observat. 123. & in Curia Romana, nisi in causis excedentibus saltem quinque ducatos auri de Camera, & in Curia Neapolitana, nisi in causis excedentibus saltem valorem duarum unciarum, & pariformiter in aliis regionibus, ut refert Barbosa in cap. de Appellat. 11. hoc tit. Quod tamen aliter se habet de Jure canonico, ex quo potest appellari etiam pro rebus minimis, ut expressè habetur cap. de appellationibus pro causis minimis 11. hoc tit. quia appellatio non est fundata super quantitate gravaminis, sed super injustitia sententiae, & iniquitate, seu impetitia Judicis, l. 1. §. de appellat. ibi: Appellandi usus iniquitatem iudicantium, vel impetiam corrigis, injustitia autem, & impetitia Judicis intervenire potest etiam in causis minoribus, & ideo etiam Jus civile ipsis appellare permittit; l. Et in majoribus, cod. de appellat. ubi expressè dicitur: Et in minoribus, & in minoribus negotiis appellandi facultas est.

(Ipsamet appellationis descriptio, vid. art. 1. ibique adnotata, demonstrat, non esse à superiore alium supra se non recognoscentem appellandum; immò de nullo supremo tribunali interponi debet, sed conceditur supplicatio vid. in fine hujus verbi. Recognosce tit. 17. lib. 3. Ord. Reg. 3. tit. 19. lib. 4. Recop. Cast. tit. 12. lib. 5. Indiar. X 2 con-

BIBLIOTECA CENTRALI U. A. N. L.